

CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ BENDROVĖS KOMERCINIŲ PASLAPČIŲ APSAUGOS
PAŽEIDIMŲ ATVEJAIS

Algirdas Matkevičius*

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 4587
Elektroninis paštas algirdas@investorsforum.lt

Pateikta 2008 m. kovo 12 d., pateikta spausdinti 2008 m. gegužės ?? d.

Santrauka. Bendrovės komercinės paslaptys laikytinos nematerialiu bendrovės turtu, kurio įforminimui ir apsaugai taikytinos specialios teisinės procedūros. Komercinių paslapčių apsaugos specifiką lemia konfidencialios informacijos turinio ypatumai, taip pat informacijos savininko ar kito asmens, kuriam informacijos savininkas ją (informaciją) yra patikėjęs, pareiga savarankiškai imtis teisinių, fizinių, organizacinių, techninių ir kitokio pobūdžio priemonių informacijos apsaugai užtikrinti. Net ir tinkamai nustatčius teisinį komercinių paslapčių apsaugos režimą bendrovėje, esant teisės pažeidimų (konfidencialios informacijos nutekėjimo ar paviešinimo) atvejams, kyla civilinės atsakomybės taikymo problema. Problemų kyla dėl pažeistų teisių gynimo būdų stokos, ribotų nuostolių įvertinimo, apskaičiavimo galimybių, netesybų (baudos) kaip sutartinės civilinės atsakomybės taikymo formos nustatymo tikslingumo, kitų aktualių civilinės atsakomybės taikymo klausimų. Verta atminti, jog paprastai, esant pažeidimams dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos, kartu su civiline atsakomybe darbuotojams taikytina ir drausminė atsakomybės rūšis. Tačiau konfidencialumo sutartis (susitarimas dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos) laikytina civilinės teisės sutartimi nepriklausomai nuo sutarties šalių teisinės padėties ar statuso. Net ir tada, kai konfidencialumo sutartis sudaryta tarp bendrovės (darbdavio) ir darbuotojo, ji laikytina civilinės teisės sutartimi ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatos tokiems susitarimams nėra taikytinos. Antra vertus, bendrovės darbuotojai ne visais atvejais tampa atsakovais dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų. Atsakovais gali būti ir kiti asmenys, turintys įstatymo ar sutartinę pareigą saugoti konfidencialią bendrovės informaciją: bendraturčiai (akcininkai), bendrovės valdybos, stebėtojų tarybos nariai, partneriai, kontrahentai, klientai, kiti tretieji asmenys. Išimtiniais atvejais už pažeidimus, susijusius su bendrovės komercinių paslapčių apsauga, gali būti taikoma ir administracinė ar net baudžiamoji atsakomybės rūšys.

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedros asistentas, doktorantas.

IVADAS

Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatomis, siekiant tinkamos bendrovės¹ komercinių paslapčių apsaugos, reikalinga požymių, kuriais remiantis bendrovėje nustatomas ir įtvirtinamas atitinkamos konfidencialios informacijos² – komercinių paslapčių – apsaugos teisinis režimas, visuma. Bendrovės informacija, sudaranti komercinę paslaptį, privalo būti (1) *slapta*, taip pat (2) turėti *tikrą ar potencialią naudą* bendrovei. Be to, įstatymas reikalauja, kad informacijos savininkas ar kitas asmuo, kuriam savininkas yra patikėjęs atitinkamo turinio informacija, (3) *imtųsi aktyvių veiksmų jos apsaugai užtikrinti*. Pastarieji reikalavimai ir tikslus jų vykdymas sietini su tinkamu bendrovės komercinių paslapčių apsaugos mechanizmo nustatymu ir įtvirtinimu bendrovės veikloje, kuris (apsaugos mechanizmas) reiškiasi vidiniu ir išoriniu komercinių paslapčių apsaugos aspektais³. Taip pat, esant teisės pažeidimams, minėtos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatos realizavimas sudaro prielaidas reikalauti teisinės atsakomybės dėl padarytų pažeidimų.

Tyrimo tikslas, problematika, aktualumas ir ištyrimo laipsnis. Pažeidimų, susijusių su bendrovės komercinių paslapčių apsauga, atvejais taikytinos įvairios teisinės

¹ Sąvoka „*bendrovė*“ straipsnyje vartojama taip, kaip ji suprantama ir apibrėžiama Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme, t. y. juridinių asmenų, turinčių uždarnosios akcinės bendrovės arba akcinės bendrovės teisinį statusą, veiklai pažymėti.

² Sąvokos „*bendrovės konfidenciali informacija*“, „*konfidencialumo sutartis*“ straipsnyje vartojamos kaip sąvokų „*bendrovės komercinės paslaptys*“, „*bendrovės komercinių paslapčių apsaugos sutartis*“ sinonimai. Nors teisinio reglamentavimo prasme ir teisės praktikoje pastarosios sąvokos ir jų turinys paprastai tapatinami, egzistuoja tam tikri objektyvūs sąvokų skirtumai. Visais atvejais sąvoka „*bendrovės konfidenciali informacija*“ yra platesnė už sąvoką „*bendrovės komercinės paslaptys*“ ir apima ne tik komercinių paslapčių, bet ir kitokio turinio bendrovės informaciją, dėl kurios šalis sutaria kaip dėl saugomos (neviešos) bendrovės informacijos. Pavyzdžiui, atitinkamais atvejais bendrovės konfidencialia informacija galėtų būti laikomi atsiskaitomųjų sąskaitų rekvizitai ir kt. informacija.

³ Vidinis bendrovės komercinių paslapčių apsaugos aspektas apima bendrovės kaip darbdavio konfidencialios informacijos apsaugą palaikant santykius su darbuotojais, o išorinis aspektas – bendrovės kaip verslo subjekto konfidencialios informacijos apsaugą palaikant santykius su trečiaisiais asmenimis (partneriais, kontrahentais ir kt.).

atsakomybės rūšys. Šalies teisinė sistema numato drausminę⁴, civilinę⁵, administracinę⁶ ar net baudžiamąją⁷ atsakomybės rūšis. Jos skiriasi viena nuo kitos atsakomybės taikymo pagrindais, poveikio priemonėmis, padariniais, atsakomybės subjektais, kitais atsakomybės taikymo aspektais⁸. Remiantis išeities pozicija, jog civilinės atsakomybės prigimtis – kompensuoti patirtą žalą ir atstatyti šalių *status quo*, šiame straipsnyje siekiama išanalizuoti civilinės atsakomybės, bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais sąlygas, nustatyti teises prielaidas ir galimybes civiline tvarka kompensuoti minėtų pažeidimų padarytus nuostolius. Todėl straipsnio tikslu

⁴ Lietuvos Respublikos darbo kodekso 235 str. 1 d. nustatyta šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo samprata. Šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu laikomas darbo drausmės pažeidimas, kuriuo šiurkščiai pažeidžiamos tiesiogiai darbuotojo darbą reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nuostatos arba kitaip šiurkščiai nusižengiama darbo pareigoms ar nustatytajam darbo tvarkai. Šio straipsnio antroje dalyje pateikiamas nebaigtinis šiurkščių darbo pareigų pažeidimo atvejų sąrašas. Pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 235 str. 2 d. 2 punktą šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu taip pat laikomas ir valstybės, tarnybos, komercinių ar technologinių paslapčių atskleidimas arba jų pranešimas konkuruojančiai įmonei.

⁵ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 3 d. nustato, jog asmenys, neteisėtai būdais įgiję informaciją, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, privalo atlyginti padarytus nuostolius. Pareigą atlyginti padarytus nuostolius taip pat turi darbuotojai, kurie pažeisdami darbo sutartį atskleidė komercinę (gamybinę) paslaptį, ar kitokios sutarties šalis, kuri pažeisdama sutartį atskleidė gautą komercinę paslaptį. Nuostoliais šiuo atveju laikomos paslapčiai sukurti, tobulinti, naudoti turėtos išlaidos bei negautos pajamos. Be to, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 4 d. nustato, jog komercinę (gamybinę) paslaptį atskleidęs asmuo gali būti atleistas nuo atsakomybės, jeigu įrodo, kad paslapties atskleidimas pateisinamas visuomenės saugumo interesais.

⁶ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 215 (1) str. 3 dalyje administracinė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą numatyta tik tuomet, kai asmuo, kuriam susipažinimas su tokio pobūdžio komercine paslaptimi nėra numatytas valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo procese, neteisėtai atskleidžia komercinę paslaptį sudarančią informaciją apie privatizavimo objektą. Tačiau šiuo atveju administracinė atsakomybė kyla ir administracinės sankcijos gali būti taikomos tik privatizavimo institucijų pareigūnams, privatizavimo objektų valdytojams bei ūkio subjekto administracijos vadovams ir / ar vyriausiesiems finansininkams. Vadinasi, jei šią paslaptį atskleidžia bet kuris kitas asmuo, išskyrus minėtuosius, komercinės paslapties savininkas savo pažeistas teises gali ginti tik taikydamas kitas atsakomybės rūšis. Be to, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 172 (7) str. nustato atsakomybę už neteisėtą banko paslapties atskleidimą. Nors bendrovės ir banko, kaip specialų teisinį statusą turinčios bendrovės, komercinės paslaptys ir skiriasi, tačiau, remiantis Lietuvos Respublikos bankų įstatymu ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojama teisės taikymo ir aiškinimo praktika, šios paslapčių rūšys civilinės atsakomybės taikymo prasme gali ir sutapti (LR AT civilinė byla *G.Z. v. Parex bankas* Nr. 3K-3-499/2006).

⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 210 str. nustato atsakomybę už komercinį šnipinėjimą, o 211 str. – už komercinės paslapties atskleidimą. Remiantis pastaraisiais straipsniais ir jų turinio analize, baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą gali kilti tik tais atvejais, kai komercinę paslaptį apie ūkio subjekto veiklą, siekdamas gauti turtinės ar asmeninės naudos, atskleidė asmuo, sužinojęs šią informaciją ryšium su tarnyba tame ūkio subjekte, arba jei atskleidus tokią neteisėtą informaciją, sudarančią komercinę paslaptį, buvo padaryta didelė turtinė žala nukentėjusiam asmeniui. Vadinasi, baudžiamoji atsakomybė gali kilti dviem atvejais. Vienu atveju – kai asmuo, sužinojęs komercinę paslaptį ryšium su einama tarnyba ir siekdamas gauti materialinės ar kitokios asmeninės naudos, neteisėtai pasinaudojo jam patikėtomis žiniomis ir sąmoningai pažeisdamas Lietuvos Respublikos įstatymus atskleidė komercinę paslaptį trečiajam suinteresuotam asmeniui. Baudžiamoji atsakomybė taip pat gali kilti ir tuo atveju, kai, neteisėtai atskleidus komercinę paslaptį, padaroma didelė turtinė žala nukentėjusiajam (komercinės paslapties savininkui ar asmeniui, kuriam ši paslaptis yra patikėta). Didelė turtinė žala laikytina suma, viršijanti 150 MGL. Vis dėlto manytina, kad šiuo atveju, vertinant padarytos žalos mastą, reikėtų atsižvelgti į tam tikrus kriterijus, pavyzdžiui, komercinės paslapties, kuri buvo neteisėtai atskleista, kūrimo, palaikymo, saugojimo išlaidas, negautas pajamas, taip pat į paties nukentėjusiojo turtinę padėtį, kitas aplinkybes (plačiau žr. doc. dr. Olego Fedosiuko paskaitų ciklo medžiagą „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai“, 2 dalis BK 206-211 straipsniai. Nuoroda internete, adresu:

www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAI/tf/btk/dokumentai/Slaidai/Nusik%20ekonom_1.ppt).

⁸ Pavyzdžiui, lyginant civilinę ir baudžiamąją atsakomybės rūšis esminiais skirtumais laikytini: (1) skirtingi tikslai (civilinės atsakomybės tikslai – kompensaciniai, baudžiamosios teisės tikslai – nubausti pažeidėją, jį perauklėti); (2) skirtingi atsiradimo pagrindai (civilinė atsakomybė paprastai atsiranda pažeidus privatų interesą); (3) skirtinga kaltės samprata ir įrodinėjimo tvarka (civilinėje atsakomybėje skolininko kaltė preziumuojama); (4) skirtinga taikymo tvarka, senaties terminai ir kita.

laikytinas tyrimas, kurio pagrindu būtų galima nustatyti civilinės atsakomybės ypatumus komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais: civilinės atsakomybės taikymo sąlygas, nuostolių įvertinimo, apskaičiavimo galimybes, taip pat kitas komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais kylančias civilinės atsakomybės taikymo aktualijas. Šio tikslo siekiama apžvelgiant galiojančius Lietuvos Respublikos teisės šaltinius, doktriną, teismų praktikos pavyzdžius, kitokio pobūdžio pramoninės nuosavybės apsaugos patirtį, tuo remiantis formuluojamos išvados ir pateikiamos rekomendacijos dėl civilinės atsakomybės, kylančios komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais, tobulinimo.

Civilinės atsakomybės bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais problematiką sudaro pramoninės nuosavybės apsaugos objekto – komercinės paslapties specifika. Specifiką lemia kelios kryptys: (1) bendrovės komercinės paslaptys laikytinos nematerialiu bendrovės turtu, kurio kūrimui, palaikymui, pranašumą suteikiančių savybių tobulinimui ir apsaugai reikalingi finansiniai resursai, patiriamos išlaidos. Tad informacijos komercinei vertei nustatyti, kitoms bendrovei naudą teikiančioms savybėms pamatuoti reikalingas atitinkamas informacijos vertinimas, paremtas subjektyvių ir objektyvių kriterijų visuma, realiai turėtų sąnaudų apskaičiavimu ir pagrindimu, kitomis aplinkybėmis, kurios laikytinos tinkamomis nustatant komercinės paslapties objekto – informacijos – vertę; (2) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. pateikia bendrovės komercinės paslapties apibrėžimą. Remiantis apibrėžimu, bendrovės informacijos, laikomos komercine paslaptimi, apsaugai užtikrinti nepakanka Civiliniame kodekse įvardytų informacijos turinio savybių (*informacijos slaptumas ir informacijos vertė*) – informacijos savininkas ar asmuo, kuriam tokio turinio informacija yra patikėta, įpareigojamas imtis aktyvių veiksmų informacijos apsaugai užtikrinti. Vadinasi, bendrovės komercinių paslapčių apsaugos mechanizmui įgyvendinti nepakanka informacijos turinio savybių konstatavimo. Reikalaujama, kad jos atžvilgiu būtų imtasi realių veiksmų, kuriais siekiama, jog informacija nepatektų tretiesiems asmenims, netaptų vieša, būtų apsaugota nuo neteisėto jos atskleidimo ar panaudojimo. Pastarasis reikalavimas laikytinas komercinių paslapčių apsaugos ypatumu kitų pramoninės nuosavybės apsaugos formų atžvilgiu. Tai reiškia, jog informacijos savininkas ar asmuo, kuriam įstatymų⁹ ar kitų teisės aktų pagrindu pavesta rūpintis bendrovės konfidencialios informacijos apsauga, turi pareigą nustatyti bendrovės komercinių paslapčių apsaugos įgyvendinimo mechanizmą: išskirti svarbią ir vertingą bendrovės informaciją bendro informacijos srauto kontekste, nustatyti (sudaryti) bendrovės komercinių paslapčių sąrašą, įtraukti ir apibrėžti

⁹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 34 str. 3 d. reglamentuoja, kad bendrovės valdyba nustato informaciją, laikomą bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi. Jei bendrovėje valdyba nėra sudaroma, bendrovės informacija, laikytina bendrovės komercine paslaptimi, tvirtinama administracijos vadovo (direktoriaus) įsakymu. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinė byla *L. Karužienė v. AB „Lietuvos draudimas“*, bylos Nr. 3K-3-532/2005.

konfidencialumo pareigą darbo, civilinėse sutartyse ar sudaryti savarankiškas konfidencialumo sutartis su bendrovės darbuotojais, partneriais, klientais, kontrahentais, kitais asmenimis, taip pat įdiegti fizines, organizacines, technologines ir kitokio pobūdžio informacijos apsaugos priemonės, atlikti kitus veiksmus, reikalingus tinkamai apsaugoti bendrovės komercines paslaptis.

Manytina, kad darbas nagrinėjama tematika aktualus ir naudingas teisės praktikams, kurie ras susistemintus duomenis dėl civilinės atsakomybės taikymo galimybių, taikymo sąlygų, kitų teisinių civilinės atsakomybės aspektų esant komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejams. Atkreiptinas dėmesys, jog remtasi ne tik paprastai tradiciniais laikomais teisės aktais, reglamentuojančiais civilinės atsakomybės taikymą, tačiau analizuoti kiti šaltiniai, susijusios teismų praktikos pavyzdžiai, praktinės komercinių paslapčių apsaugos (konfidencialumo) sutartys, remtasi informacijos apsaugos srityje atliktais vietos ir užsienio šalių tyrimais. Analizė turėtų būti naudinga ir teisėkūros politiką formuojantiems ar kitaip teisėkūroje dalyvaujantiems asmenims, kurie ras kritinį dabartinio komercinių paslapčių apsaugos teisinio reglamentavimo ir praktinio realizavimo įvertinimą, išvadas dėl civilinės atsakomybės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais taikymo galimybių. Taip pat straipsnis laikytinas dar vienu kūrybiniu indėliu pramoninės nuosavybės apsaugos tyrimų tematika, kuris pasitarnaus toliau diskutuojant ir ieškant optimalių galimybių pramoninės nuosavybės objektų saugai.

Atkreiptinas dėmesys, jog civilinė atsakomybė dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų nėra moksliniu lygiu nagrinėta ar diskutuota tema, tad jos tyrimas yra pirmasis bandymas išanalizuoti atsakomybės sąlygas, reglamentavimo atitiktį teisinei praktikai ir atsakyti į kitus darbo autoriaus keliamus klausimus. Pastebėtina, jog civilinė atsakomybė yra viena iš teisinių atsakomybės rūšių, taikytina esant pažeidimams dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos. Bendrovės kaip darbdavio santykių su darbuotojais (*vidinis komercinių paslapčių apsaugos aspektas*) atveju taikytina drausminė atsakomybės rūšis, kuri nagrinėta Lietuvos civilinės, darbo teisės šakų doktrinos. Bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimus, taikant drausminės atsakomybės rūšį, dalinai yra nagrinėję Lietuvos teisininkai: Ugnius Pėdnyčia [1], Andrius Pranckevičius [2], Tomas Bagdanskis [3] ir kiti autoriai.

1. GINČŲ SPRENDIMO BŪDAI, PAŽEISTŲ TEISIŲ GYNIMAS CIVILINE TVARKA

Konstatavus pažeidimus dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos kyla nuostolių atlyginimo, pažeidėjo atsakomybės klausimai. Ginčui tarp šalių spręsti egzistuoja keletas alternatyvų.

Viena iš jų gali būti taikus ginčo sprendimas, kuomet komercinę paslaptį pasisavinusi, atskleidusi ar kitais neteisėtais būdais informaciją perleidusi šalis savanoriškai atlygina nuostolius

nukentėjusiam asmeniui (bendrovei). Šalys, remdamosi tarpusavyje pasirašyta konfidencialumo sutartimi arba derybų būdu, sutaria dėl nuostolių dydžio, atlyginimo tvarkos, terminų, kitų teisės pažeidimo pagrindų kyšančių tarpusavio teisių ir pareigų. Manytina, kad pastarąjį ginčų sprendimo būdo populiarumą patvirtina negausi nagrinėjamos tematikos Lietuvos teismų praktika, taip pat aplinkybė, jog paprastai nukentėjusioji šalis (bendrovė) vengia viešumo, gindama pažeistas teises dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos¹⁰. Tradiciškai neieškininiu pažeistų teisių gynimo būdu pasiekti rezultatai fiksuojami ir įtvirtinami šalims pasirašant taikos sutartį, kurioje konstatuojamas šalių civilinės atsakomybės taikymo faktas, apsprendžiamos civilinės atsakomybės taikymo sąlygos ir aplinkybės. Kitu atveju nukentėjusi šalis turi galimybę ginti pažeistas teises teismo proceso tvarka, kreipdamasi į atitinkamą teismą¹¹ arba arbitražą¹².

Teismo proceso atveju nukentėjusioji šalis (bendrovė) reikalauja priverstiniu būdu apginti pažeistus jos interesus, pateikia ieškinio pareiškimą dėl padarytų nuostolių atlyginimo, prideda ieškinio dalyką patvirtinančius įrodymus. Pastebėtina, jog esant pagrįstiems įtarimams ar numanant atitinkamų administracinės ar baudžiamosios teisės kodekso normose numatytų straipsnių sudėties buvimą, nukentėjęs asmuo (bendrovė) turi galimybę kreiptis į atitinkamas teisėsaugos institucijas dėl administracinio ar baudžiamojo tyrimo iniciavimo, eigos ir atitinkamos atsakomybės pažeidėjui taikymo.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 2 d. nustato, jog informacija, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, ginama Civilinio kodekso nustatytais būdais. Vadinas, komercinės paslapties savininkas arba asmuo, kuriam ši paslaptis yra patikėta, tretiesiems asmenims arba darbuotojams¹³ neteisėtai sužinojus, atskleidus ar kitais neteisėtais būdais panaudojus slaptą

¹⁰ Remiantis ekspertinės apklausos išvadomis, net 84,2 procento įmonių, kuriose yra buvę konfidencialumo pažeidimų atvejų, neieškojo būdų patirtiems nuostoliams padengti. Žilvinas Kvietkus. Paslapčių apsauga Lietuvos įmonėse: ekspertinės apklausos išvados. 2007-10-24 konferencijos medžiaga.

Nuoroda internete, adresu <http://www.norcous.lt/index.php/pageid/221>

¹¹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 str. 1 d. nustatyta, kad asmuo, kurio teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Teisės kreiptis į teismą absoliutumas ne kartą akcentuotas Lietuvos teismų praktikoje. Šios teisės negalima apriboti ar paneigti. Remiantis Konstitucija, įstatymų leidejas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad visus ginčus dėl asmenų teisių ir laisvių pažeidimo būtų galima spręsti teisme. Nors teisės aktais gali būti nustatyta ir ikiteisminė ginčų sprendimo tvarka, tačiau negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigta asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės pažeistos, teisė ginti savo teises ar laisves teisme. Pastaroji nuomonė atitinka Vilniaus apygardos teismo poziciją, reiškiamą nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-571-43/06.

¹² Arbitražas, kaip alternatyvinis ginčo sprendimo būdas, galimas tik esant šalių susitarimui: jei tokį ginčų sprendimo būdą numato sutartis su komercinės paslapties savininku (bendrove) ar asmeniu, kuriam ši paslaptis patikėta, ir asmeniu, atskleidusiu, pasisavinusiu ar panaudojusiu komercinę paslaptį, pažeidžiant sutarties sąlygas. Arbitražinio susitarimo turinys turėtų apimti susitarimą dėl arbitražo, arbitražo rūšies pasirinkimą, arbitražo kompetencijos nustatymą, ginčo dalyką, arbitravimo taisyklės, arbitrų skaičių, arbitrų skyrimo tvarką, arbitražo vietą, kalbą, taikytiną materialinę teisę, arbitražo sprendimo apskundimo ir arbitražo išlaidų paskirstymo tvarkas, kitus alternatyvaus ginčo sprendimo susitarimus.

¹³ Remiantis Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo teisės taikymo ir aiškinimo praktika, taikant atsakomybę bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais nėra skirtumo, ar darbuotojas bendrovės komercinę paslaptį perleido kitam (kitiems) bendrovės darbuotojui (-ams), ar tretiesiems fiziniams, juridiniams asmenims. Plačiau žiūrėti LAT civilinė byla *L. Karužienė v. AB „Lietuvos draudimas“*, bylos Nr. 3K-3-532/2005.

bendrovės informaciją, savo pažeistas teises gali ginti ne tik civilinės atsakomybės teisės normų apibrėžta tvarka, tačiau ir kitais Civiliniame kodekse nustatytais ir komercinių paslapčių apsaugos atveju tinkamais gynimo būdais. Remiantis pastarąja Civilinio kodekso norma yra tikslinga nustatyti tinkamus komercinių paslapčių apsaugos gynimo būdus, jų ypatumus, taip pat įvardyti civilinės atsakomybės kaip pagrindinio komercinių paslapčių apsaugos gynimo būdo santykį kitų civilinės teisės gynimo būdų atžvilgiu. Atkreiptinas dėmesys, jog bendrovės komercinių paslapčių apsaugos Lietuvoje siekiama sutartinių teisinių santykių pagrindais¹⁴. Kadangi bendrovės komercinių paslapčių apsauga iš esmės yra šalių susitarimo pagrindu kylanti prievolė, esant pažeidimams dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos taikytini sutartinės civilinės atsakomybės naudojimo praktikoje ypatumai¹⁵. Bendru atveju, esant sutarties pažeidimams, civilinėje teisėje galimi įvairūs teisių gynimo būdai, kurių pagrindiniais laikytini: priešpriešinės sutartinės prievolės sustabdymas, papildomo termino prievolei įvykdyti nustatymas, palūkanų mokėjimas (praleidus pinigines prievolės įvykdymo terminą), reikalavimas vykdyti sutartinę prievolę natūra, sutarties nutraukimas, sutartinės civilinės atsakomybės taikymas. Nors Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 2 d. nustato, jog informacija, kuri yra komercinė paslaptis, ginama Civiliniame kodekse įvardytais būdais, tačiau bendrovės komercinių paslapčių apsaugos specifiška lemia tai, jog tinkamais gynimo būdais laikytini konfidencialumo sutarties nutraukimas, civilinės atsakomybės pažeidusiam sutartį asmeniui taikymas. Be to, esant komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejams, sutarties nutraukimas ir civilinės atsakomybės taikymas, kaip civiliniai pažeistų teisių gynimo būdai, taikytini kartu. Remiantis civilinės atsakomybės doktrina ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 str., sutartinė civilinė atsakomybė gali reikštis nuostolių atlyginimo ir netesybų sumokėjimo formomis. Pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.63 str. 2 d., taip pat 6.256 str. 2 d., sutartinė civilinė atsakomybė nuostolių atlyginimo forma gali būti taikoma kartu su visais anksčiau minėtais teisių gynimo būdais, o sutartinė civilinė atsakomybė netesybų sumokėjimo forma gali būti taikoma kartu su sutarties nutraukimu (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.221 str. 2 d.). Taikant sutartinę civilinę atsakomybę abiem jos formomis – nuostolių atlyginimu ir netesybų sumokėjimu – svarbus įskaitinis santykis (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 str. 2 d.). Vadinasi, komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais tinkamais civilinės teisės gynimo būdais laikytini konfidencialumo

¹⁴ Galimi atvejai, kuomet pareigą asmenims saugoti bendrovės komercines paslaptis nustato atitinkami įstatymai. Tai išimtiniai atvejai, kuomet atsakomybei kilti pakanka bendrojo pobūdžio įstatymuose apibrėžtos pareigos saugoti bendrovės komercines paslaptis. Plačiau žiūrėti išnašą Nr.

¹⁵ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 str. 3 d. sutartinę civilinę atsakomybę apibrėžia kaip turtinę prievolę, kuri atsiranda dėl to, kad neįvykdoma ar netinkamai įvykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo ar netesybų (sumokėti baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius).

sutarties nutraukimas, taip pat civilinės atsakomybės taikymas nuostolių arba netesybų (baudos) forma.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 3 dalis nustato, jog asmenys, neteisėtai būdais įgiję informaciją, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, privalo atlyginti padarytus nuostolius. Pareigą atlyginti padarytus nuostolius taip pat turi darbuotojai, pažeisdami darbo sutartį atskleidę komercinę (gamybinę) paslaptį, ar kitokios sutarties šalis, atskleidusi gautą komercinę paslaptį pažeisdama civilinę sutartį. Nuostoliais šiuo atveju laikomos paslapčiai sukurti, tobulinti, naudoti turėtos išlaidos bei negautos pajamos. Pajamos, gautos neteisėtai naudojant komercinę (gamybinę) paslaptį, laikomos nepagrįstu praturtėjimu.

2. CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMO YPATUMAI

Bendrovės komercinių paslapčių kaip specialios pramoninės nuosavybės apsaugos formos specifika lemia civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Minėta, jog pareiga saugoti bendrovės komercines paslaptis paprastai kyla sutartinių teisinių santykių pagrindu, todėl pažeidimų dėl komercinės paslapties apsaugos atvejais taikytina sutartinė civilinė atsakomybė, apibrėžiama kaip turtinė prievolė, kuri atsiranda dėl to, kad neįvykdoma arba netinkamai įvykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo ar netesybų (sumokėti baudą ar delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Vadinasi, civilinės atsakomybės esant komercinių paslapčių apsaugos pažeidimams taikymo ypatumus apsprendžia ne tik teisinis komercinių paslapčių apsaugos ir civilinės atsakomybės taikymo reglamentavimas, tačiau įtakos turi ir sutartinių teisinių santykių pagrindu pasireiškiantis dispozityvus civilinės teisės pobūdis. Antai šalys, pasirašydamos civilinę sutartį dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos, sulygsta ne tik dėl esminių sutarties sąlygų (apibrėžia sutarties dalyką, t. y. kokia informacija yra laikytina bendrovės komercine paslaptimi, kas yra laikytina konfidencialumo pareigos pažeidimu, nustato konfidencialios informacijos apsaugos terminus ir pan.), tačiau kartu sutaria ir dėl civilinės atsakomybės taikymo sąlygų: nustato civilinės atsakomybės už konfidencialumo pareigos pažeidimus formą, dydį, apibrėžia kitas civilinės atsakomybės taikymo sąlygas. Bendraja teisinės atsakomybės prasme, civilinės atsakomybės ir jos taikymo sąlygų nustatymas bei įtvirtinimas konfidencialumo sutartimi, kurios pagrindu siekiama bendrovės komercinių paslapčių apsaugos, garantuoja du dalykus: (1) bet kurios sutartinės prievolės pažeidimo atveju šalis, atsakinga už pažeidimą, atlygins kitai šaliai dėl sutartinės prievolės neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo atsiradusius nuostolius; ir (2) bet kurios sutartinės prievolės pažeidimo atveju šaliai, atsakingai už pažeidimą, pareiga atlyginti kitai šaliai dėl to atsiradusius nuostolius atsiras, jeigu bus nustatytos

visos civilinės atsakomybės sąlygos. Iš to seka, kad civilinės atsakomybės taikymo ypatumų, esant komercinių paslapčių apsaugos pažeidimams, tyrimui yra tikslinga ir aktuali civilinės atsakomybės sąlygų detalizavimo arba praktinio pritaikymo galimybių analizė. Kitaip sakant, civilinės atsakomybės sąlygų analizė leidžia tinkamai suvokti ir deramai įvertinti civilinės atsakomybės kaip pagrindinio pažeistų teisių gynimo būdo ypatumus. Kaip ir bet kuri kita prievolė, civilinė atsakomybė atsiranda esant tam tikriems faktams, jų visetui, kas civilinės teisės doktrinoje įvardijama civilinės atsakomybės taikymo sąlygomis¹⁶. Kontinentinės teisės sistemos tradicijų šalyse klasikinė civilinės teisės doktrina išskiria keturias civilinės atsakomybės taikymo sąlygas. Tai: neteisėti veiksmai (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.246 str.*), priežastinis ryšys (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.247 str.*), kaltė kaip civilinės atsakomybės sąlyga (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.248 str.*), žala ir nuostoliai (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 str.*). Todėl, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso reglamentavimu ir atsižvelgiant į komercinių paslapčių kaip pramoninės nuosavybės objektų apsaugos specifiką, toliau pateikiamas civilinės atsakomybės sąlygų konkretinimas, civilinės atsakomybės sąlygų bendrovės komercinių paslapčių apsaugos atveju turinio analizė.

Konfidencialumo sutarties esmė ir pagrindinis tikslas – absoliutaus¹⁷ pobūdžio asmens pareiga saugoti informaciją, laikomą bendrovės komercine paslaptimi, išskyrus atvejus, kuomet komercinę paslaptį atskleidęs asmuo atleidžiamas nuo atsakomybės, jeigu įrodo, kad paslapties atskleidimas pateisinamas visuomenės saugumo interesais (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 4 d.*)¹⁸. Vadinasi, pirmąją sąlyga, siekiant taikyti civilinę atsakomybę dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų, laikytinas neteisėtumo fakto arba sutarties nuostatų neįvykdymo konstatavimas. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.63 str. 1 d. 1 p. skolininkas laikomas pažeidusiu prievolę, kai neįvykdomos arba netinkamai vykdomos sutartyje numatytos sąlygos. Toks prievolės pažeidimas sukelia prievolės neįvykdymo teisinės pasekmės, numatytas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse¹⁹. Neteisėtumo faktas arba sutarties nuostatų neįvykdymas komercinių paslapčių apsaugos atveju pažeidžia konfidencialumo pareigą, kurios turinys apibrėžiamas ir nustatomas šalių tarpusavio sutarimu. Iš to seka, jog remiantis sutartiniais teisiniais santykiais arba atitinkamu įstatymu, pirmiausia konstatuotinas sutarties (įstatymo)

¹⁶ Bendrosios teisės sistemos valstybėse vartojama šiek tiek kitokia sąvoka – ieškinio pagrindas (*cause of action*). Be to, bendroji teisė pabrėžia objektyviąją civilinės atsakomybės pusę – žalą, priežastinį ryšį ir pareigos nevykdymą. Nors kaltė ir pripažįstama, bet ji nurodoma tik kalbant apie deliktinę atsakomybę.

¹⁷ Pareigos absoliutumą apsprendžia komercinėms paslaptims keliami informacijos turinio reikalavimai. Jei komercinė paslaptis atskleidžiama ar paviešinama, vadinasi, ji netenka informacijai keliamo slaptumo požymio ir nuo to momento nėra laikytina bendrovės komercine paslaptimi.

¹⁸ Šiuo atveju įrodinėjimo dalyku laikytinos realios visuomenės saugumui kilusios grėsmės. Dėl tokios informacijos atskleidimo yra pašalinamos grėsmės visuomenės interesams, pavyzdžiui, ūkio subjekto slapta laikoma informacija, susijusi su tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimu gamybos procese.

¹⁹ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.205 str. nustato, jog sutarties neįvykdymu laikomos bet kokios iš sutarties atsiradusios prievolės neįvykdymas, įskaitant netinkamą vykdymą ir įvykdymo termino praleidimą.

konfidencialumo pareigos pažeidimo faktas. Nors sutartinės civilinės atsakomybės atveju veiksmų neteisėtumo sąlyga nėra labai svarbi aplinkybė (užtenka pasakyti, kad bet koks sutarties nevykdymas *a priori* yra teisės normų pažeidimas), tačiau tam, kad būtų tinkamai pagrįstas konfidencialumo pareigos pažeidimo faktas, reiktų įrodyti, jog tam tikri šalies veiksmai pažeidžia patį konfidencialumo įsipareigojimą, o tai neretai yra sunkiai įrodoma aplinkybė. Todėl praktinėje veikloje, įgyvendinant bendrovės komercinių paslapčių apsaugą, stengiamasi sutartinių teisinių santykių pagrindais (sutartimi) išsamiai ir aiškiai apibrėžti, kokie konkretūs veiksmai laikytini pažeidžiančiais konfidencialumo pareigą. Pavyzdžiui, bendrovės kaip darbdavio santykiuose su darbuotojais konfidencialumo pareigos pažeidimu paprastai laikytini darbuotojo veiksmai, kuriais asmuo (darbuotojas): (1) *susipažįsta* su bendrovės komercinėmis paslaptimis neturėdamas tam leidimo (teisės); (2) žinodamas bendrovės komercines paslaptis, jas *atskleidžia ar perleidžia* kitiems bendrovės darbuotojams ar tretiesiems asmenims; arba (3) žinodamas bendrovės komercines paslaptis, jas *paviešina* (atskleidžia neapibrėžtam subjektų ratui) ir dėl šių priežasčių informacija praranda komercinėms paslaptims keliamus požymius. Panašiais veiksmais konstatuotinas konfidencialumo pareigos pažeidimas ir išoriniuose bendrovės santykiuose dėl komercinių paslapčių apsaugos nuo trečiųjų asmenų. Vadinasi, neteisėtu komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atveju laikomas bet koks veiksmas, kuriuo bendrovės darbuotojas ar kitas asmuo įgyja, perleidžia ar paviešina tretiesiems asmenims informaciją, kuri laikoma bendrovės komercine paslaptimi ir dėl kurios apsaugos asmuo yra įsipareigojęs. Visais atvejais neteisėtu informacijos **įgijimu** laikytini veiksmai, kuriais asmuo (1) susipažįsta su informacijos turiniu neturėdamas tam specialaus leidimo (teisės); arba (2) įgyja materialų daiktą (elektroninę laikmeną (kompaktinį diską, USB raktą, diskelį), brėžinį, tekstą ir pan.), kuriame yra fiksuota slapta informacija. Šiuo atveju įgijimo neteisėtumą rodo tas faktas, kad kaltininkas, neturėdamas informacijos savininko leidimo susipažinti su bendrovės komercinėmis paslaptimis, įveikia nustatytas informacijos apsaugos teises, fizines, organizacines, technines ir kitokio pobūdžio apsaugos priemones (įsilaužia į kompiuterinę bendrovės informacijos ar duomenų apsaugos sistemą, neteisėtai patenka į patalpas, kuriose saugomos bendrovės komercinės paslaptys ir pan.). Neteisėtai **perleisti** komercinės paslapties informaciją galima dvejopai. Tai: (1) kito asmens supažindinimas su slapta informacija; arba (2) materialaus daikto, kuriame užfiksuota bendrovės komercinė paslaptis, perdavimas kitam asmeniui. Komercinės paslapties **paviešinimas** suprantamas kaip neteisėtas (t. y. veikiant prieš informacijos savininko valią) slaptos informacijos suteikimas, galimybės su ja susipažinti sudarymas tretiesiems asmenims; kitais žodžiais tariant, slaptos informacijos perdavimas, supažindinimas su ja ar viešas jos paskelbimas. Manytina, jog siekiant tinkamos bendrovės komercinių paslapčių apsaugos, konfidencialumo sutartyse tikslinga nustatyti aktyvią pareigą imtis visų priemonių, kad informacija, kuriai suteiktas komercinės paslapties statusas, nebūtų atskleista

darbuotojams ar tretiesiems asmenims. Tai reiškia, kad pravartu sutartinių teisinių santykių pagrindais įtvirtinti ne tik pasyvią pareigą neatskleisti konfidencialios informacijos, bet ir pareigą imtis visų įmanomų priemonių, kad tokia informacija nebūtų atskleista. Paprastai siekiant pastarųjų tikslų sutartyse (arba bendrovės vidaus tvarką reglamentuojančiuose dokumentuose) nurodoma, jog konfidencialią informaciją, kuri yra komercinė paslaptis, šalis (darbuotojas) gali skelbti tik gavusi išankstinį kitos šalies sutikimą. Taip pat nustatoma, jog toks sutikimas turėtų būti rašytinis ir patvirtintas bendrovės antspaudu ir (ar) bendrovės atstovo ar įgalioto asmens parašu.

Minėta, jog konfidencialumo pareiga asmenims (bendrovės darbuotojams ar tretiesiems asmenims) įtvirtinama ne tik sutartinių teisinių santykių pagrindu. Bendro pobūdžio pareiga saugoti bendrovės komercines paslaptis ir/ar kitą konfidencialią bendrovės informaciją yra nustatyta atitinkamuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas įpareigoja šalis neatskleisti arba nenaudoti savo tikslais konfidencialios informacijos, gautos iš kitos šalies derybų metu (komercinių paslapčių apsauga ikisutartinių santykių metu)²⁰, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas nustato pareigą bendrovės valdybos²¹, stebėtojų tarybos²² nariams saugoti bendrovės komercines paslaptis, kurias šie asmenys sužinojo eidami pareigas. Vienas iš šiurkščių darbo pareigų pažeidimo atvejų, nustatytų Lietuvos Respublikos darbo kodekse, yra komercinių ar technologinių paslapčių atskleidimas arba jų pranešimas konkuruojančiai įmonei²³, o Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas nesąžininga konkurencija laiko informacijos, kuri yra kito ūkio subjekto komercinė paslaptis, naudojimą, perdavimą, skelbimą be šio subjekto sutikimo, taip pat tokios informacijos gavimą iš asmenų, neturinčių teisės šios informacijos perduoti, turint tikslą konkuruoti, siekiant naudoti sau arba padarant žalą šiam ūkio subjektui²⁴. Asmenys, kuriems komercinė paslaptis tapo žinoma dėl jų darbo ar kitokių sutartinių santykių su ūkio subjektu, gali naudoti šią informaciją praėjus ne mažiau kaip vieniems metams nuo darbo ar kitokių sutartinių santykių pasibaigimo, jeigu įstatymuose ar sutartyje nenumatyta kitaip²⁵. Nors pastaraisiais teisės aktais nustatoma bendro pobūdžio pareiga asmenims saugoti komercines paslaptis, tačiau praktiniam pastarųjų normų realizavimui reikalingi papildomi veiksmai, kuriais įgyvendinama komercinių paslapčių apsauga, nustatomas komercinių paslapčių apsaugos teisinis režimas: konfidencialumo sutarčių pasirašymas, komercinių paslapčių objektų nustatymas, fizinio, organizacinio, techninio ir kitokio pobūdžio informacijos apsaugos priemonių įgyvendinimas²⁶.

²⁰ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.164 str. 1 d.

²¹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 34 str. 11 d.

²² Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 32 str. 4 d.

²³ Lietuvos Respublikos darbo kodekso 235 str. 2 d. 2 p.

²⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 str. 1 d. 3 p.

²⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 16 str. 4 d.

²⁶ Autoriaus nuomone, civilinė atsakomybė galėtų būti taikoma asmenims, žinantiems bendrovės komercines paslaptis dėl einamų pareigų pobūdžio ir pažeidusiems bendro pobūdžio įstatymuose nustatytus

Kita civilinės atsakomybės taikymo sąlyga yra priežastinio ryšio nustatymas, kuris atspindi dviejų objektyvios tikrovės reiškinių – priežasties ir pasekmės – sąsają. Civiline tvarka atlyginami nuostoliai, susiję su veiksmais, nulėmusiais kaltininko civilinę atsakomybę, todėl nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi kaltininko veiksmų rezultatu (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.247 str.). Priežastinį ryšį būtina nustatyti tiek sutartinės, tiek deliktinės atsakomybės atvejais, tačiau priežastinio ryšio nustatymas ir vertinimas sutartinės ir deliktinės atsakomybės atvejais skiriasi. Antai Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas nustato pareigą bendrovės valdybos, stebėtojų tarybos nariams saugoti bendrovės komercines paslaptis, kurios šiems asmenims žinomos dėl jų einamų pareigų. Kilus komercinių paslapčių apsaugos pažeidimams, kai minėti asmenys atskleidžia, paviešina ar kita forma nutekina bendrovės konfidencialią informaciją, kuri jiems žinoma dėl užimamų pareigų pobūdžio, bendrovei padaroma žala. Tokiu atveju būtina civilinės atsakomybės sąlyga yra priežasties ir pasekmės ryšys, kuris yra konkrečių, objektyviai egzistuojančių aplinkybių konstatavimas ir civilinės atsakomybės taikymo atveju privalo būti įrodytas²⁷. Esant sutartinės civilinės atsakomybės pažeidimams, priežastinio ryšio nustatymas turi kiek kitą reikšmę: nustatyti priežastinį ryšį būtina, kai sprendžiamas nuostolių atlyginimo klausimas; o jei kaip civilinės atsakomybės forma taikoma bauda, priežastinis ryšys yra antraeilis dalykas ir teisinę reikšmę įgytų tik tuomet, jei teismas spręstų klausimą dėl civilinės atsakomybės sumažinimo. Vadinasi, netesybas išieškančiai bendrovei (kreditoriui) pakanka įrodyti tik patį sutartinio įsipareigojimo neįvykdymo faktą ir tik tuo atveju, jei komercinę paslaptį atskleidusi šalis (skolininkas) reiškia abejones dėl pernelyg didelių (neprotingų) palyginti su nuostoliais netesybų (baudos) ir pateikia tai patvirtinančius įrodymus, teismas gali (bet neprivalo) atsižvelgti į priežastinio ryšio aplinkybes.

Kaltė kaip civilinės atsakomybės sąlyga yra privaloma, išskyrus įstatymų arba sutarties numatytus atvejus, kuriais civilinė atsakomybė atsiranda be kaltės. Civilinėje teisėje kaltė suprantama kaip asmens veiksmų išorinis vertinimas pagal objektyvius elgesio standartus. Laikytina, kad asmuo kaltas, jeigu atsižvelgiant į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 str. 3 d.). Iš to seka, jog esant pažeidimams dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos, skolininko kaltė preziumuojama kartu su paties pažeidimo faktu. Nors apskritai civilinėje teisėje galioja bet kurio asmens sąžiningumo prezumpcija (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.26 str.), civilinėje atsakomybėje yra įtvirtinta šios prezumpcijos išimtis (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.248 str. 1 d. nurodoma, kad skolininko kaltė preziumuojama, išskyrus įstatymų

reikalavimus saugoti bendrovės komercines paslaptis. Tai galėtų būti bendrovės valdybos, stebėtojų tarybos nariai.

²⁷ Reikalinga įrodyti, jog asmuo konkrečiais veiksmais pažeidžia įstatymo reikalavimus dėl komercinių paslapčių apsaugos, bei aplinkybę, jog dėl asmens užimamų pareigų pobūdžio jam yra žinomos bendrovės komercinės paslaptys.

nustatytus atvejus). Taigi išimtis yra taikytina ne bet kuriam asmeniui, o būtent tam, kuris bendrovės nurodomas kaip atsakingas už pažeidimą (nuostolius) – vadinasi, laikytina įrodyta, kad darbuotojas ar kitas asmuo pažeidė konfidencialumo pareigą, žinodamas, kad ji susijusi su nuostoliais ar netesybomis teisiškai reikšmingu priežastiniu ryšiu.

Paskutiniąją civilinės atsakomybės taikymo sąlyga laikytini nuostoliai (žala). Atkreiptinas dėmesys, kad sąvoka „*nuostoliai*“ skiriasi nuo sąvokos „*žala*“, nes pastaroji vartojama esant deliktinei atsakomybei. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 str. 3 d. nurodoma, kad sutartinės civilinės atsakomybės atveju šalis turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo arba netesybų. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 str. 4 d. nurodyta, kad deliktinės civilinės atsakomybės atveju atsiranda turtinė prievolė dėl žalos, nesusijusios su sutartiniais santykiais, išskyrus atvejus, kai įstatymai nustato, kad deliktinė atsakomybė atsiranda ir dėl žalos, susijusios su sutartiniais santykiais. Kadangi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 str. 1 d. nurodyta, kad pinigine žalos išraiška yra nuostoliai, tai sąvoka „*nuostoliai*“ gali būti vartojama tiek pažymint sutartinės atsakomybės formos skirtumą nuo deliktinės, tiek ir kaip sąvoka, kuria įvardijamas žalos atlyginimas pinigine išraiška. Minėta, jog darbuotojui ar kitam asmeniui pažeidus susitarimą dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos, dažniausiai taikoma sutartinė civilinė atsakomybė²⁸. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 str. išskiria dvi sutartinės atsakomybės formas – nuostolių atlyginimą ir netesybas. Nuostolių atlyginimas yra ypatinga sutartinės atsakomybės rūšis, nes ją galima taikyti bet kuriuo atveju, išskyrus retus atvejus, kurie gali būti numatyti įstatyme ar sutartyje, todėl nuostolių atlyginimas kartu yra ir universali civilinės atsakomybės rūšis, taikytina esant bet kuriems prievolių pažeidimas²⁹. Komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais nuostolių taikymą detalizuoja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 3 d., nustatydamą, jog asmenys, neteisėtai būdais įgiję informaciją, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, privalo atlyginti padarytus nuostolius, o nuostoliais šiuo atveju laikytinos paslapčiai sukurti, tobulinti, naudoti turėtos išlaidos bei negautos pajamos. Pastarieji nuostoliai gali susidėti iš dviejų dalių. Pirma – realūs nuostoliai, kuriuos sukelia nematerialaus turto – informacijos – praradimas³⁰, o kitą nuostolių dalį sudaro negauta nauda (negautos pajamos), kurias bendrovė būtų gavusi, jei nebūtų atlikti veiksmai, kurių rezultatas – atskleistos komercinės paslaptys³¹. Taigi nuostolių turinį sudaro

²⁸ Išimtiniais atvejais bendrovės valdybos ar stebėtojų tarybos nariams galėtų būti taikoma deliktinė atsakomybė.

²⁹ Sąvoka „*nuostoliai*“, vartojama civilinėje teisėje, skiriasi nuo tapačių sąvokų, vartojamų ekonomikos moksle ir realioje ūkinėje praktikoje, nes nuostoliai, suvokiami kaip ekonominė kategorija, nebūtinai yra neteisėtų veiksmų padarinys, tuo tarpu juridine prasme nuostoliai yra neteisėtais veiksmais sukeltos neigiamos pasekmės nukentėjusiojo turtinei padėčiai. (Civilinė teisė. Prievolių teisė. Mykolo Romerio universitetas. Vadovėlis. Vilnius. 2004. Psl. 206.)

³⁰ Tokiems nuostoliams, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 3 d., priskirtinos komercinei paslaptčiai sukurti, tobulinti, naudoti turėtos išlaidos.

³¹ Netiesioginius nuostolius gali nulemti tai, kad kiti ūkio subjektai pradėjo gaminti analogišką produktą ir sumažino bendrovės komercinės paslapties turėtojo (savininko) gaminamų prekių paklausą; arba dėl to, kad po komercinės paslapties atskleidimo sumažėjo bendrovės komercinės paslapties turėtojos konkurencingumas, ji prarado

tiesioginiai praradimai ir negautos pajamos, atsiradusios dėl to, kad bendrovei neliko naudos, kurią gaudavo (ar galėjo gauti) naudodama komercinę informaciją. Tiesioginių nuostolių ir negautų pajamų dydį turi įrodyti nuostolius patyręs asmuo (bendrovė), tačiau, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 str. 1 d., jei šalis nuostolių dydžio negali įrodyti tiksliai, jų dydį nustato teismas. Be to, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 str. 4 d., be tiesioginio nuostolio ir negautų pajamų į nuostolius taip pat gali būti įskaičiuojamos ir protingos išlaidos, susijusios su civiline atsakomybe ir žalos (nuostolių) įvertinimu. Teisinės praktikos pavyzdžiai parodo, jog siekiant tinkamos komercinių paslapčių apsaugos, sutartinės civilinės atsakomybės atveju paprastai nustatomos netesybos kaip savarankiška civilinės atsakomybės forma³². Konfidencialumo sutarties šalys, sutardamos dėl netesybų, pirmiausia siekia tinkamo sutarties vykdymo, tačiau, kiek tai susiję su įstatyme apibrėžtomis netesybomis, jos negali būti traktuojamos kaip prievolės užtikrinimo būdas, nes nustatymo tikslas yra siekis fiksuoti civilinės atsakomybės taikymo dydį konkrečia pinigine išraiška. Todėl sutartimi nustatytos netesybos traktuotinos kaip civilinės atsakomybės forma, bet ne laikytinos prievolių užtikrinimo būdu. Netesybų taikymas drauge su nuostolių atlyginimu kaip turtine atsakomybės forma iškelia jų abiejų tarpusavio santykio problemą, nes netesybų ir nuostolių atlyginimo taikymas atskirai, nepriklausomai vienas nuo kito, lemtų civilinės atsakomybės principų pažeidimą. Jau minėta, kad civilinės atsakomybės tikslas – atkurti pažeistas teises, bet ji negali būti kreditoriaus praturtėjimo šaltinis, tad nuostolių ir netesybų santykį apibrėžia Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 str. 2 d., nustatydamą, jog jei nustatytos netesybos, tai kreditorius negali reikalauti iš skolininko kartu ir netesybų, ir realiai įvykdyti prievolę. Šalių susitarimas, numatantis kitokias taisykles, yra prieštaraujantis imperatyvioms įstatymo normoms ir negalioja.

Taigi, bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais konfidencialios informacijos atskleidimas susijęs su tiesioginiais ir netiesioginiais nuostoliais, o pastarąsias nuostolius rūšis įtvirtina Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.116 str. 3 d., nustatydamą, kad nuostoliais laikomos paslapčiai sukurti, tobulinti, naudoti turėtos išlaidos bei negautos pajamos³³. Komercinių paslapčių objekto specifika lemia tai, jog neretu atveju, nesant konkretaus susitarimo dėl civilinės atsakomybės taikymo aplinkybių, praktinėje veikloje yra sudėtinga įrodyti, kad bendrovė patyrė tam tikro, konkretaus dydžio nuostolį³⁴. Tas pats pasakytina ir dėl bendrovės

dominuojančią padėtį rinkoje, privalo mažinti gaminamų prekių kainą; arba komercinės paslapties turėtoja privalo keisti savo veiklos planus, investuoti į naujas sritis ir technologijas, ieškoti naujų partnerių ir pan.

³² Remiantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, netesybos suprantamos dvejopai: kaip vienas iš prievolių užtikrinimo būdų ir kaip sutartinės civilinės atsakomybės forma.

³³ Nuostoliais, bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atveju, galėtų būti laikomos šios bendrovės išlaidos: bendrovės išlaidos komercinėms paslaptims sukurti, tobulinti, palaikyti, apsaugoti, taip pat, sumažėjęs bendrovės konkurencingumas rinkoje, žala bendrovės įvaizdžiui, negautas pelnas.

³⁴ Bendrovės komercinė paslaptis gali būti įvairaus turinio bendrovės informacija, pvz.: apie bendrovės planavimą ir valdymą, bendrovės gamybą, bendrovės veiklos techniką ir mokslą, bendrovės technologijas, bendrovės finansus, bendrovės rinkas, bendrovės partnerius, bendrovės kainas, derybas ir sutartis.

komercinių paslapčių apsaugos ikisutartinių santykių metu. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.164 str. 1 d. nustato, jog pareigą saugoti paslaptį pažeidusi šalis privalo atlyginti kitai šaliai padarytus nuostolius, o minimalūs nuostoliai tokiais atvejais yra tokio dydžio, kokia yra gauta nauda, išreikšta pinigais. Pastaroji formuluotė taip pat padėties nepalengvina. Juk nustatyti gautą naudą ir dar ją išreikšti pinigais yra sudėtinga, o tam tikrais atvejais ir objektyviai neįmanoma. Vadinasi, siekiant efektyvaus civilinės atsakomybės taikymo sutartinės civilinės atsakomybės pagrindais, bendrovei yra tikslinga konfidencialumo sutartyse už pareigos pažeidimą nustatyti konkretaus dydžio netesybų (baudos) kaip civilinės atsakomybės formos taikymą. Pastarasis šalių susitarimas sudaro prielaidas išvengti informacijos kaip nematerialaus bendrovės turto vertinimo procedūrų. Antra vertus, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 str. 2 d. nukentėjusiai šaliai leidžiama išieškoti nuotolių atlyginimą, tačiau tokiu atveju netesybos (bauda) įskaitomos į nuostolius. Atkreiptinas dėmesys, jog netesybų (baudos) dydis už konfidencialumo pareigos pažeidimą visais atvejais turėtų atitikti teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus, nustatytus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.5 str., priešingu atveju, teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 str. 3 d., turi teisę netesybas sumažinti. Kitaip tariant, baudos dydis turėtų būti nustatomas remiantis objektyviais kriterijais, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, pavyzdžiui, į šalių tarpusavio santykius, informacijos svarbą, konfidencialumo pareigos pažeidimo sunkumą ir kitas teisiškai reikšmingas aplinkybes.

3. CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ ESANT KOMERCINIŲ PASLAPČIŲ APSAUGOS PAŽEIDIMAMS IKISUTARTINIŲ SANTYKIŲ METU

Derybos dėl sutarčių sudarymo yra neatsiejama šiandienos verslo pasaulio dalis. Detali teisinė aplinka skatina šalis prieš sutarties sudarymą derinti begalę techninių, organizacinių ir žinoma, teisinių klausimų. Civilinio kodekso 6.164 straipsnyje įtvirtinta konfidencialumo iki sudarant sutartis pareiga – šalis, per derybas gavusi konfidencialią informaciją, privalo neatskleisti informacijos ar nenaudoti jos savo tikslams neteisėtu būdu, nepaisydama to, ar sutartis sudaryta, ar ne. Remiantis ikisutartinių santykių specifika, taip pat komercinių paslapčių apsaugos teisiniu reglamentavimu, tenka spręsti, ar pastaroji formuluotė pakankama konfidencialios informacijos apsaugai? Ar šalys yra saistomos konfidencialumo pareigos, kai tokia pareiga nenustatyta sutartyje, o informacija perduodama jau po sutarties sudarymo?

Apskritai kalbant, komercinių paslapčių apsaugai ikisutartinių santykių metu užtikrinti egzistuoja keletas alternatyvų. Pirmoji – konfidencialumo sutarties dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pasirašymas iki pradedant derybas dėl pagrindinės sutarties sudarymo. Tai savarankiškas šalių susitarimas dėl bendrovės komercinių paslapčių perleidimo ir apsaugos

ikisutartinių santykių metu. Tokiu atveju konfidencialumo sutarties turiniui taikytinos bendrosios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatos, reglamentuojančios komercinių paslapčių apsaugą³⁵.

Kita alternatyva, kuria galėtų būti siekiama užtikrinti bendrovės komercinių paslapčių apsaugą ikisutartinių santykių metu, – tai konfidencialumo pareigos įtraukimas į ikisutartinius dokumentus derybų metu. Antai visiškai pagrįsta ir tinkama bendrovės komercinių paslapčių apsaugos priemone galima pripažinti konfidencialumo pareigos nustatymą teisiškai tvarkinguose ikisutartiniuose šalių valios derinimo dokumentuose. Neretai derybų metu pasirašomi ketinimų protokolai, pagrindiniai būsimos sutarties principai, nesutarimų protokolai ir kiti dokumentai, kurie įtvirtina tam tikrus derybų metu šalių pasiektus susitarimus dėl būsimos sutarties sąlygų ar derybų eigos. Pastarieji dokumentai gali nustatyti ne tik būsimos sutarties sąlygas, tačiau ir kitas ikisutartinių santykių aplinkybes, įskaitant komercinių paslapčių apsaugą. Pavyzdžiui, ikisutartiniai dokumentai gali apimti susitarimą, kokios rūšies informacijai šalių sutarimu turėtų būti taikoma konfidencialios informacijos apsauga. Pasirašydamos tokius dokumentus šalys dažniausiai ne tik patvirtina savo išsipareigojimą sąžiningai derėtis dėl sutarties sudarymo, bet ir apibrėžia elgesio standartus, kuriuos pažeidus konstatuojamas šalies nesąžiningumas, išvardija dokumentus, laikytinus bendrovės komercine paslaptimi, numato kitus dokumentus, kuriuos privalo paruošti arba pateikti viena kitai, taip pat aptaria numatomą derybų schemą bei kitus pagrindinei sutarčiai sudaryti būtinus klausimus.

Trečiosios alternatyvos atveju sutarties šalys ikisutartinių santykių metu neatlieka jokių aktyvių veiksmų, kuriais siekiama užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą, tačiau pasikliauja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.164 straipsnio nuostatomis, kuriuose įtvirtinta bendrojo pobūdžio konfidencialumo pareiga minimu laikotarpiu. Tinkamas pastarosios teisės normos realizavimas kelia pagrįstų abejonių mažiausiai dėl poros priežasčių: (1) remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pateikiamu komercinių paslapčių apibrėžimu, vienas iš komercinių paslapčių požymių – informacijos savininko (patikėtinio) aktyvūs veiksmai, kurių privalu imtis siekiant užtikrinti informacijos apsaugą. Vadinasi, net ir ikisutartinių santykių metu bendrovės komercinių paslapčių apsaugos turėtų būti siekiama kryptingai; (2) remiantis tik bendruoju Lietuvos Respublikos civilinio kodekso imperatyvu (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.164 str.) nėra galimybės identifikuoti komercinės paslapties objekto. Kitaip sakant, siekiant tinkamos komercinių paslapčių apsaugos, privalu sutarti, jog atitinkamo turinio perleidžiama informacija sudaro

³⁵ Ikisutartinių santykių specifika lemia tai, jog dažniausiai konfidencialumo sutartyse dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos sutarties dalykas apibrėžiamas ne detalizuojant komercinių paslapčių objektus, o taikant atitinkamus kriterijus ar atliekant tam tikrus veiksmus, įrodančius, jog perleidžiama informacija laikytina bendrovės komercine paslaptimi (žymint perleidžiamą informaciją slaptumo grifomis, nustatant atitinkamą informacijos perdavimo/gavimo būdą ir pan.).

bendrovės komercinę paslaptį. Nesant tokio susitarimo ir siekiant įrodyti, jog perleista informacija buvo bendrovės komercinė paslaptis, tektų remtis sąžiningumo principu, teisės analogijomis, o tai nėra visiškai patikimas interesų gynimo būdas.

Išvados ir pasiūlymai

Remiantis atliktu civilinės atsakomybės, esant komercinių paslapčių apsaugos pažeidimams, taikymo tyrimu, galima formuluoti šias *išvadas*:

1. Civilinė atsakomybė, esant bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimams, kyla sutartinių teisinių santykių pagrindu, kuomet iš sutarties turinio galima tiksliai nustatyti saugomą komercinės paslapties objektą, dėl kurio apsaugos susitarta. Sutartinė civilinė atsakomybė taikytina bendrovės darbuotojams, klientams, kontrahentams, partneriams, kitiems tretiesiems asmenims.
2. Išimtiniais atvejais civilinė atsakomybė gali kilti delikto pagrindu – t. y. kaip įstatyme numatytos bendrojo pobūdžio pareigos saugoti patikėtas komercines paslaptis pasekmė. Deliktinė civilinė atsakomybė galėtų būti taikytina bendrovės valdybos, stebėtojų tarybos nariams.
3. Komercinės paslapties objekto savybės (*nematerialus turtas, kurio tikslus įvertinimas dažnai negalimas*) skatina šalis taikyti sutartinę civilinę atsakomybę, akcentuojant ne nuostolių atlyginimą, o sutariant dėl netesybų (baudos) kaip civilinės atsakomybės formos taikymo už patį sutarties pažeidimo faktą. Atkreiptinas dėmesys, jog fiksuojant netesybų (baudos) dydį, privalu nepažeisti Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse numatytų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų.
4. Civilinė atsakomybė galima dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų ikisutartinių santykių metu. Tačiau, siekiant veiksmingos pažeistų teisių gynybos civiline tvarka, reikalingas susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos, kurio pagrindu galima būtų identifikuoti komercinės paslapties objektą.

Taip pat, atsižvelgiant į komercinių paslapčių teisinio reglamentavimo specifiką ir siekiant tinkamai realizuoti civilinę atsakomybę kaip pagrindinį pažeistų teisių gynimo būdą, teiktinos šios *rekomendacijos*:

1. Siekiant efektyvaus civilinės atsakomybės už komercinių paslapčių apsaugos pažeidimus taikymo, informacijos apsaugai tikslingi sutartiniai teisiniai santykiai ir jų pagrindu kylanti pareiga saugoti komercines paslaptis. Todėl konfidencialumo sutartis pravartu sudaryti su bendrovės darbuotojais, partneriais, klientais, kontrahentais, kitais asmenimis, kurie potencialiai kelia riziką dėl bendrovės komercinių paslapčių apsaugos.

2. Siekiant veiksmingo civilinės atsakomybės įgyvendinimo, siūlytina konfidencialumo sutartis sudaryti kaip atskirus dokumentus, įtraukiant civilinės atsakomybės, esant komercinių paslapčių pažeidimams, taikymo sąlygas.
3. Konfidencialumo sutartyje patartina tiksliai ir preciziškai apibrėžti informaciją ar kriterijus, kuriais remiantis atitinkamo turinio informacija pripažįstama bendrovės komercine paslaptimi.
4. Rekomenduotina išsamiai apibrėžti veiksmus, laikytinus konfidencialumo pareigos pažeidimu, taip pat nustatyti fiksuoto dydžio netesybas (baudą) už pastarosios pareigos pažeidimą.

Literatūra

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Ugnius Pėdnyčia. Nekonkuravimo susitarimai ir darbdavio apsauga nuo nesažiningos darbuotojo konkurencijos.
Straipsnio nuoroda internete, adresu:
http://www.business-trader.biz/lt/straipsniai/article_detail.php?id=15815
2. Andrius Pranckevičius. Komercinių (gamybinių) paslapčių apsauga. Juristas. Nr. 1. 2003.
Straipsnio nuoroda internete, adresu
<http://www.paciolis.lt/?cid=30430&details=1>
3. Tomas Bagdanskis. Atleidimo pagrindas – komercinės paslapties pažeidimas. Juristas. Nr. 9. 2006.
Straipsnio nuoroda internete, adresu
<http://verslas.banga.lt/lt/leidinys.full/4544e979b7609>
4. Vytautas Mizaras. Sutartinės civilinės atsakomybės taikymo ypatumai. Seminaro sutartinės civilinės atsakomybės taikymo tematika medžiaga. 2004.
Nuoroda internete, adresu:
http://www.jbp.lt/upload/doc/lt/Sutartine_atsakomybe.pdf
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 74.
6. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas // Valstybės žinios. 2002. Nr. 64-2569.
7. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985. Nr. 1-1.
8. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000. Nr.89-2741.
9. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas // Valstybės žinios. 2004. Nr. 33.
10. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas // Valstybės žinios. 2004. Nr. 54.
11. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999. Nr.30-856.

12. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso I knygos „Bendrosios nuostatos“ komentaras. – Vilnius, 2001.

13. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso VI knygos „Prievolių teisė (I)“ komentaras. – Vilnius, 2003.

Lietuvos Respublikos teismų praktika:

14. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo civilinė byla *L. Karužienė v. AB „Lietuvos draudimas“*, Nr. 3K-3-532/2005.

15. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo civilinė byla *UAB „Rasa“ v. R. Degutienės II „Rasa“*, Nr. 3K-3-66/2005.

16. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo civilinė byla *G.Z. v. „Parex bankas“*, Nr. 3K-3-499/2006.

17. Lietuvos Respublikos Vilniaus apygardos teismo civilinė byla Nr.2-571-43/2006.

Kiti šaltiniai:

18. Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vadovėlis. Antroji laida. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius. 2004.

19. Perritt Henry. Trade Secrets – A Practitioner’s Guide. London. 1994

20. Cohen Jerry, Gutterman Alan. Trade Secret Protection and Exploitation. London. 1998.

CIVIL LIABILITY FOR MISAPPROPRIATION OF COMMERCIAL SECRETS

Algirdas Matkevicius*

Summary

Commercial secrets understood as intangible property of a company. The reasonable protection of confidential information needs application of special procedures. Legal peculiarities of

* Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Civil and Commercial Law, assistant, doctoral student.

commercial secrets protection, as a specific form of industrial property, are found for several features: (1) specific demands for the substance of commercial secret's information (the information must fulfill requirements of its value and secrecy); as well as (2) legal obligations for the owner of the secret information (or any other authorized person) to take legal, physical, organizational, technical and other adequate efforts to protect the information. After implementation of requirements is done some may still find difficulties in application of civil liability for misappropriation of commercial secrets of a company. The problematic issues arise due to the lack of measures (instruments) of civil forms of protection; in calculation and evaluation of civil loss (damages); in possibilities to apply forfeit (fine) in a case of contractual civil liability clause as well as many other actual issues of application of civil liability, including legal aspects of civil liability in pre-contractual relations. The paper overtakes analysis of possible measures of dispute solvability, research of practical application and legal conditions of civil liability (illegal actions, civil loss (damages), causality and guilt), that are applicable after the breach of confidentiality duty is stated. Notable, that in case of breach of confidentiality agreement, the civil liability is mostly applicable together with disciplinary punishments (liability), mainly in accordance with labour law regulations. Nevertheless, the confidentiality agreement deems to be treated as a civil law contract in any case, regardless of position or status of contracting party. Even a contract is concluded between employee and employer, the confidentiality agreement is found as a civil law contract and labour law regulations are not applicable. Secondly, the employees are not always the subjects for civil liability in cases of misappropriation of commercial secrets. Subjects of civil liability may also be other persons, having legislative or contractual obligation to deal with and protect commercial secrets of a company. For example, guilty persons may be found co-owners of a company, members of the board, management, partners, covenantees, clients and other persons related to the company. On very exclusive occasions, the administrative or criminal forms of liability, are applicable too.

Keywords: protection of commercial secrets, civil liability for misappropriation of commercial secrets.